

Kmetijske raznoterosti.

Običajni letni žitni sejem na Dunaji se je letos ponesrečil. Od več strani se je agitovalo proti temu sejmu, ker v prvi vrsti pospešuje le židovske spekulacije. Mislilo se je letos ga že opustiti. Naposled je sejem le bil, ali je došlo le malo obiskovalcev. Izostali so zlasti kupci z Nemškega in Ogerskega. Kupčije ni bilo skoro nobene. Niti navadno statistiko o letini niso mogli sestaviti, ker razni poročevalci niso prinesli seboj potrebnih podatkov.

Rodovitne trte. V Mali vasi pri Ptuji ima kmet Jož. Burko trto Izabelo, katera ima letos 800 grozdov. V Ptuji je pa pred neko gostilno brajda iz dveh trt, ki ima nad 2000 grozdov.

Poučni in zabavni del.

Potopisne črte.

Iz Ljubljane v Ljubljano.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

Zopet zabingljaj je bil zvonec, in močni hlapon odpeljal nas je iz postaje trnovske. Noč se je bližala. En čas vozili smo se še po ravnini bistriško-reške doline, k desni bila pa je viditi strma gorska okolica šembijaska in postojinska. Čez strmi klanec pri Šembijah izpeljana je bila stara reška državna cesta, katero bistro oko lahko še na nekaterih mestih opazi. Peljala je od Šembij naprej precej daleč po pusti in dolgočasni samoti, potem pa prek Knežaka in Zagurij na Št. Peter. (To cesto so bili, kakor sem v predzadnjem oddelku omenil, preložili malo pred odprtjem reške železnice. Sedaj vodi od št. peterske postaje čisto po drugi strani in dolini, izogne se Zagurij in Knežaka popolnoma, ter pelje pod Premom naprej proti Trnovemu, kjer se zjedini zopet z poprejšno državno cesto.) Železnična proga prične se kmalu za Trnovim pospenjati navkreber, in opazovati se zamore, kako se tudi pri grajenju železnic dandanes ogibljuje težavnih zidarskih del in velikih stroškov. Prevozili smo več dolinic, kjer bi bili morali speljati železnico po visokih mostovih (viaduktih); a ognili so se teh stavb s tem, da so čez potoke, ki tečejo skozi dolinice, naredili mostiče, potem pa čez nje napravili zemeljske nasipe in tako naredili železnici raven pot.

Bilo je že nekako po Ave Mariji, ko smo privozili na postajo Kiloviče, ki se nahaja precej visoko nad ravnino bistriško-reške doline. Človek bi se lahko tu pošalil, kako se je skovalo iz slovenskih Kilovič nemško ime „Küllenberg“. Ako bi se že pisalo „Kühlenberg“, sodil bi človek, da se je moral prelagatelj imena — kaj pa da, Nemeč, — nahajati kedaj na Kilovičah, ko je pihala ravno mrzla burja, in mu položila besedo „kühl“ na jezik. Nemški pravopis pa mu morda ni gladko tekkel, toraj je zapisal kar tebi nič meni nič „Küllenberg“, in nemščina bila je za eno besedo bogatejša.

Pa, — pustimo šalo na stran!

Dokaj bolj, kot postaja, zanimala so se moja čutja,

spomini in oko za onkraj doline zelo v enakej višini stoječo farno vas Prem s gradom enacega imena. Grad je stara, močna in trdna zgradba. Leta 1313. bil mu je lastnik Egtes Ravenski (Raunach). O Valvazorjevem času posedel ga je že knez Porcia, katerega naslednik mu tudi še dandanes lastnik. Dolgo časa je v tem gradu domovala in delovala okrajna gospodska (sodnija) za to okolico; v novejših časih prenesena je v Ilirsko Bistrico. Od takrat pričel je bil tudi grad — se ve, do malega brez stanovnikov, — nekako že razpadati; pa so ga zdaj baje zopet nekoliko ogleštali in popravili. Od gradu naprej raztega se vas po vrhovju griča. Konec vasi na najvišjem mestu stoji zala farna cerkev, delo najnovejših časov. Leta 1867. jesenski čas bil sem v prvič na Premu. Župnikoval je takrat ondi eden mojih najboljših prijateljev, poznejši laščanski župnik, zadnjič pa trebanjski dekan, čast. g. Matej Frelih († 1. febr. 1892.) Z veliko navdušenostjo in pogumom (djali so, da s 40 gld., drugi celo, da le s 3 gl. denarja v žepu) polotil se je bil prepotrebnege zidanja nove farne cerkve, a s krvavimi skrbmi, trudi in naporu srečno ga tudi dokončal. Blagi pokojnik, pa tudi darežljivi Premci postavili so si s tem stalni spominek za vse prihodnje čase.

Od Kilovič naprej vozi železnica zopet bolj po ravnem, vendar pa precej visoko nad dnom doline. Okolica je bolj samotna. Ob levi strani železnice stoji med drugim dober četrt ure od proge grajščina Ravne v št. mihelski občini. Grajščina se od železnice sicer ne vidi, ker jo prikriva hrastovi gozd, omenjam je pa za to, ker je lastnina našega slovečega rojaka grofa Hohenwart-a, nekdanjega ministerskega predsednika in sedajnega državnega poslanca za gorenjsko stran. Grajščino Ravne je sezidal neki g. Ravenski (Raunach); postavil je l. 1313. stolp, iz katerega je nastal poznej grad. (Valvazorjeva XI. knjiga stran 465. kaže nam njegovo tedanjo podobo. Ali je bil od takrat kaj predelan, ne vem.)

Na daljni vožnji kazala se nam je v daljavi k levi okolica košanska, poslednjič pa nas je pripeljal „Čič“ (kakor eni št. peter-reški vlak šaljivo imenujejo) na postajo Št. Peter, tik pred katero smo prestopili na dvoprogno dunajsko-tržaško železnico.

Na št. peterski postaji morali smo izstopiti, ker nam je bilo tu pričakovati tržaškega vlaka, da bi se odpeljali z njim naprej proti Ljubljani. Čakati moralo se je še čez eno uro. Imel sem sicer tudi v Št. Petru in v bližnji okolici dobre znance in prijatelje, a bil sem od dolgega potovanja že preveč utrujen; toraj sem bil sklenil pričakovati v restavraciji, ki je ob enem čakalnica prihoda vlakovega, in tedaj znancev ta pot ne iskati. Pa — kar sem jaz nameraval opustiti, naklonilo mi je naključje: eden iz med njih bil je slučajno v restavraciji navzoč, in je bil mojega prihoda prav zelo vesel. Poslal je še po drugega mojega in njegovega dobrega znanca, ki je bival ne daleč od postaje, namesto enega prišlo je celo dvoje blagih src, (eno, žali, spava zdaj že v prežgodnjem grobu!) in pričel se je med nami tako prijeten

n živahen razgovor, da je še prezgodaj pridrdral vlak od Trsta. Srčno poslovivši se od svojih blagih notranjskih prijateljev odpeljal sem se v svitli mesečni noči naprej.

(Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

Nove knjige za mladino. Podjetna tvrdka J. Giontini v Ljubljani je zopet na svitlo dala pet knjig za slovensko mladino. 1.) Maršal grof Radecki, cena 20 kr. 2.) Potovanje v Liliput, cena 20 kr. 3.) V delu je rešitev, cena 30 kr. 4.) Venček pravljic in pripovedek, cena 20 kr. 5.) Šaljivi Jaka, ali zbirka najboljših kratkočasnic za slovensko mladino cena 20 kr. Vsaka knjiga ima lepo sliko kot platnice, ter bode tudi vsled lepega branja kaj dobro došla naši ukaželjni slovenski mladini.

Novice.

— **Osobna vest.** Začasni vodja na ljubljanskem učiteljski gosp. profesor Linhart je imenovan dež. šolskim nadzornikom na Štajarskem. Kranjskih Slovencev nobeden ne bo jokal za odišlim gosp. profesorjem, ki je bil toli strasten nasprotnik slovenskih teženj. Le žal, da pride tak mož zopet mej Slovence službovat.

— **Pomiloščeni kaznjenci.** Presvetli cesar je 61 kaznjencem odpustil ostanek kazni, mej temi 4 v ljubljanski kaznilnici, 4 v mariborski, 2 v gradiški, 2 v Kopru in 3 kaznjenkam v Begunjah.

— **Kranjska gimnazija.** Mestni zbor kranjski se je povodom dovolitve ustanovitve gimnazije v Kranji sešel minolo nedeljo k svečanostni seji. Župan Šavnik je poudarjal veliko važnost ustanovitve gimnazije v Kranji, ne le za mesto samo, temveč tudi za kulturni napredek naroda slovenskega sploh, zlasti na Gorenjskem. Njegovemu Veličanstvu zadonela je po nagovoru župana trikratna „Slava“ in sklenilo se je Njegovemu Velečanstvu sporočiti najudanejšo zahvalo za dovolitev ustanovitve gimnazije. Nadalje je odbor nastopnim za ustanovitev gimnazije zaslužnim možem podelil v zahvalo častno meščanstvo; G. naučnemu ministru ekselenci Madeyskemu, g. dež. predsedniku baronu Heinu in ekselenci grofu Hohenwartu, Zahvalo pa je mestni zastop sklenil votirati naslednjim gosp. na zaslužnem njihovem prizadevanji za pridobitev gimnazije, namreč gg: c. kr. vladnemu svetniku Jos. Merku; c. kr. dež. šolskem nadzorniku Jos. Sumanu; dež. glav. Otonu Deteli; državnim poslancem: pl. Globočniku, Klunu, Šukljeju, dr. Ferjančiču, dežel. poslancema ces. svetniku Murniku in dr. Tavčarju; in c. kr. okr. glavarju dr. Gstettenhoferju. — Kakor znano otvorita se z bodočim šolskim letom prva dva razreda, ki bodeta nastanjena v prostorih prejšnje male gimnazije. Vodja prof. Hubad je že došel v Kranj, da ukrene potrebno glede pričetka šole, in da daje potrebna pojasnila. V namen, da se novoustanovljeni gimnaziji zagotovi zadostno število učencev in se razbremenita gimnaziji v Ljubljani, se v Ljubljano ne bodo sprejemali učenci iz okrajnih glavarstev Radoljica in Kranj in iz sodnega okraja kamniškega. Učenci iz teh ozemelj, pohajati bodo morali gimnazijo v Kranj. Istotako je ob ednem odredil deželni šolski svet, da morajo učenci iz ozemlja okr. glav. v Novem mestu in Črnomlju in iz ozemlja okrajnih sodišč Krško, Kostanjevica, Mokronog in Zatičina vsprejeti biti le na gimnaziji v Novem mestu. V obeh slučajih posebne izjeme dovoljuje le deželni šolski svet.

— **Goriške volitve.** Pri nadomestnih volitvah v dež. zbor goriški vršivših se dne 27. in 28. t. m., izvoljena sta bila oba kandidata „Sloge“ in sicer v kmetskih občinah preč.

g. župnik šemparski Grča ednoglasno in v skupini veleposestnikov župan v Podgori gosp. Klančič s 119 glasovi proti 23 glasovi, katere je dobil g. Jakončič. Zavedni goriški volilci so s to izvolitvijo pokazali veliko disciplino, kajti pri poslednji volitvi se je veliko ruvalo proti gosp. Klančiču in agitovalo za g. Jakončiča.

— **Občinske volitve v Pulju.** Hrvatska stranka v Pulji je ob občinskih volitvah vršivših se te dni ondi izdala rezek oklic, v katerem strogo obsoja malomarno gospodarstvo občine in pozivlje vse, katerim je na blagru Pulja, da naj ne oddajajo svojih glasov za italijansko onkraj luže škilečo stranko, temveč naj se na primeren način izjavijo za spretnega vladnega komisarja.

— **Otvoritev radeškega mostu čez Savo.** Radečanom se je posrečilo s pomočjo države in dežele dograditi pomembno prometno sredstvo, most čez Savo, ki bo vezal Kranjsko s Štajersko. Doslej se je promet čez Savo vršil po brodu. Most je stal 85.000 gld. je železen in se razpenja 84 m od brega do brega brez kacega stebra od zdolaj. Ta most je tretji največji enaki most v Avstriji. Načrte za most je napravil dež. inženir Vlad. Hrasky, železno konstrukcijo je izvršila tvrdka Gridl na Dunaji, kamenito podstavbo pa je napravil Teršek iz Šmarija pri Laškem trgu. Minolo nedeljo se je vršila slovesna otvoritev tega mostu. Grom topičev je naznanjal po savski dolini pomembem dan in nebrojna množica naroda je prihitela od blizu in daleč ta dan v lepo okičene Radeče. Izmej dostojanstvenikov so bili pri slovesni otvoritvi navzoči gg: Deželni predsednik baron Hein, deželni glavar Detela, deželni odborniki ces. svetnik Murnik, dr. Papež in dr. Vošnjak, drž. poslanec Povše, dež. posl. Svetec in dr. Žitnik, obrtniške zbornice predsednik Perdan in i dr. Ob 10. uri dopoludne je radeški župnik preč. g. Zagorjan cerkveno blagoslovil novi most, ki se je na to po primernih nagovorih dež. glavarja Detele, dež. predsednika barona Heina in radeškega župana Rižnarja izročil javnemu prometu. Most ima ime „Cesar Franc Jožefov most“. Pevsko društvo „Slavec“ iz Ljubljane je na to zapelo slavnosti primeren zbor. Po otvoritvi je bila slovesna sv. maša v radeški župni cerkvi, kateri so prisustvovali vsi dostojanstveniki in obilo resnega ljudstva. Po sv. maši je bil banket v gradu g. viteza Gutmansthala, popoldne pa ljudska veselica z petjem, godbo in loterijo, ki je celo slavnost zaključila.

— **Izpred porotnega sodišča.** Minoli pondeljek pričelo se je pri tukajšnjem dež. sodišču tretje letošnje porotno zasedanje. Prvi dan so bile tri obravnave. Pri prvi obravnavi je bil obsojen na 6 let težke ječe 19letni čevljarski pomočnik Ivan Ženko iz Podrage zaradi hudodelstva zažiga. Zažgal je v Hruševji dne 25. junija zjutraj Mihi Blažeku šupo, v kateri je prenočil, potem se je pa sam ovadil orožnikom v Postojini.

— Pri drugi obravnavi je bil obsojen na 15 mesecev ječe 56letni A. Čepelnik iz Vižmarij, ker je povodom nekega poboja iztaknil z burkljami Josipu Novaku levo roko. — Pri tretji obravnavi, ki je bila tajna je bil zaradi hudodelstva spolske posilnosti obsojen na tri leta težke ječe Pavel Fabčič. — Drugi dan dne 28. t. m. obsojen je bil pri prvi obravnavi 24letni Jak. Majdič iz Dola zaradi hudodelstva uboja in težke telesne poškodbe na 5 let težke ječe. Zabol je dne 25. junija z nožem Jan. Tihelja tako v srce, da je ta umrl, J. Tekavca pa je težko ranil. Pri drugih dveh obravnavah istega dne sta bila Vincenc Rozman iz Zgornjih Gorjan in France Debevec iz Padeže, oba zatožena hudodelstva uboja, oproščena od obtožbe.

— **Odkritje Cigaletovega spomenika.** Minolo nedeljo se je v Črnem vrhu slovesno odkrila spominska ploča Cigaletu v pričo mnogih slovenskih rodoljubov. Obširneje poročilo priobčimo drugi pot.

— **Umrl** je dne 28. t. m. v Lescah predstojnik okr. sodišča v Radoljici, c. kr. dež. sodišča svetnik g. Iv. Bric v 62. letu svoje dobe in bil včeraj v Ljubljani pokopan.